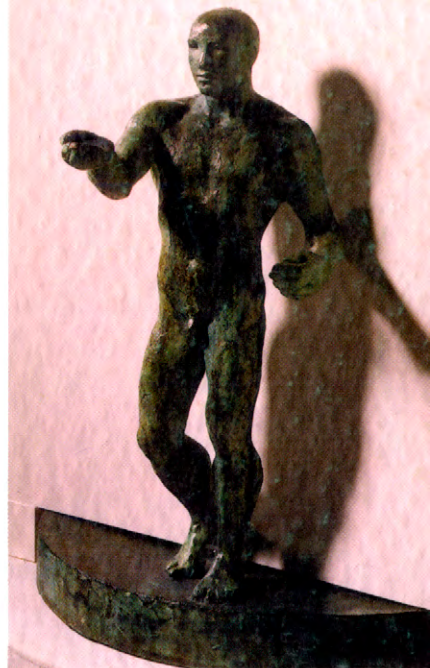

*Declaració d'**Hamburg***
sobre
l'**E**ducació de **P**ersones Adultes
i **Pla** d'**A**cció per al **F**utur

1
Papers de **Dénia**

UNESCO

Organització de les Nacions Unides
per l'Educació, la Ciència i la Cultura

Quinta Conferència Internacional

Sobre

Educació de Persones Adultes

Hamburg, 14 - 18 de juliol de 1997

1
Papers de Dénia

EDITA: AJUNTAMENT DE DÉNIA

Plaça de la Constitució, 10 • Telèfon 96 578 01 00

Traducció: **AJUNTAMENT DE DÉNIA**

Coordinació i disseny: **AJUNTAMENT DE DÉNIA**

D. Legal: A - 826 - 1998

Impressió: MENGUAL IMPRESSORS ~ Dénia

Aquest llibre ha estat editat per l'Ajuntament de Dénia, comptant amb la col·laboració de la mEsA dEIS AgEnTs SoCiaLS per la FPA, amb motiu de la convocatòria del Premi Ciutat de Dénia per la Formació de Persones Adultes i del tercer aniversari de la llei 1/95 de Formació de Persones Adultes de la Generalitat Valenciana

Index	Pàg.
P resentació	11
A lliberar la creativitat dels adults per Paul Bélanger....	13
D claració d' H amburg.....	19
P la d' A cció per al F utur.....	25

PRESENTACIÓ

Des de l'Ajuntament de Dénia ens vàrem plantejar l'any passat oferir la ciutat com a lloc de celebració de la XIII TROBADA de la Formació de Persones Adultes, amb totes les infraestructures que calgueren per aconseguir un any més l'èxit que habitualment va tenint aquesta cita tots els mesos de juny. Dénia havia estat en dues ocasions anteriors, la VIII i la X edició, punt d'encontre de la Trobada.

El mes de desembre passat es va enviar la proposta a la **mEsA dELS AgenTs SoCials per la FPA** i aquesta ho aprovà per unanimitat.

L'Ajuntament de Dénia però es plantejà fer alguna cosa més per la Formació Permanent d'Adults, alguna cosa que no fóra un fet aïllat, que tinguera una continuïtat, i vam crear el PREMI CIUTAT DE DÉNIA PER LA FORMACIÓ DE PERSONES ADULTES, sota el lema "Una vida per la formació de persones adultes", un premi que vol ser de reconeixement per a aquelles persones o institucions que destaquen per la seva tasca a favor del desenvolupament de la Formació Permanent de Persones Adultes en l'àmbit de la Comunitat del País Valencià, amb propostes fetes pels Centres de F.P.A. i membres del Jurat, i entregant-se com a guardó una escultura de l'artista Joan R. Castejón.

El primer PREMI ha estat concedit enguany al Sr. N'ANTONIO LIS DARDER, Diputat de Cultura de la Diputació de València, que ha promogut la normalització del servei d'adults de la Diputació i

subsidiàriament ha impulsat el desenvolupament de la Llei de F.P.A.

I el jurat ha concedit un Premi extraordinari, a títol excepcional, al Sr. En JOAN ROMERO GONZÁLEZ, per haver estat l'impulsor decidit de la Formació Permanent d'Adults al País Valencià en la seva època de Conseller d'Educació.

I des de l'Ajuntament, hem volgut aprofitar totes aquestes sinèrgies per fer aquesta publicació que ara presentem on apareixen la DECLARACIÓ D'HAMBURG SOBRE L'EDUCACIÓ D'ADULTS i el PLA D'ACCIÓ PER AL FUTUR aprovats en la V Conferència Internacional sobre educació d'adults celebrada a Hamburg del 14 al 18 de juliol de 1997, així com també la conferència dictada a Dénia pel Sr. En Paul Bélanger, Director de l'Institut de la UNESCO per a l'Educació, en l'acte de concessió del Premi "Ciutat de Dénia" per la Formació de Persones Adultes, el 12 de juny de 1998, i que porta per títol "Alliberar la creativitat dels adults". El desig de l'Ajuntament és que la documentació aquí inclosa servisca per divulgar el compromís internacional de fomentar l'educació d'adults com una de les claus del segle XXI i que es faça realitat el punt 27 de la Declaració "...ens comprometem a que tots els adults tinguem l'oportunitat d'aprendre durant tota la vida".

Que així siga.

Dénia, juny 1998
SEBASTIÀ GARCIA I MUT
Alcalde-President

Alliberar la creativitat dels adults

L'aposta central de la formació de les persones adultes

Paul Bélanger

Institut de la UNESCO per l'Educació

Dènia, 12 de juny de 1998

Senyores, Senyors,

Deixen-me en primer lloc que els comuniqui les salutacions del Senyor Federico Mayor Zaragoza, director general de la UNESCO a qui tinc l'honor de representar ací avui.

Els agraïm per donar a la UNESCO l'oportunitat de recordar la importància de l'educació al llarg de tota la vida. En efecte, el reconeixement de la necessitat i del dret a aprendre dels adults ha esdevingut una de les noves apostes de les societats actuals. A tots els continents, per sobreviure, per viure millor i per viure amb qualitat, les dones i els hòmens intenten procurar-se els mitjans per qüestionar allò que ocorre i incrementar la seva capacitat d'acció. L'educació dels adults esdevé d'una importància estratègica.

Quan els actors econòmics comencen a dir : "no podem incrementar la productivitat i salvar les empreses sense possibilitar als empleats, a tots els nivells, l'increment de les seves competències i la participació tant a l'esforç de reorganització com al fruit d'un treball més productiu.", i que per aquest fi, per exemple, les empreses alemanyes i franceses inverteixen al voltant d'un 5% de la massa salarial, l'educació i la formació dels adults esdevenen d'una importància estratègica.

Quan els moviments d'alliberament nacional, just després de l'alliberació, s'apressen a llançar una campanya nacional d'alfabetització dels adults per ajudar a desbloquejar les capacitats de crear i de produir per part de les poblacions rurals i barris populars urbans, com a Namíbia o a l'Àfrica del Sud, l'educació dels adults esdevé prioritat nacional.

Quan els Ministeris de la Salut i del Medi Ambient s'adonen que no poden, sense la participació activa i reflexiva de la població adulta, protegir-se contra els riscos ecològics i els perills d'epidèmia, i que invertixen un pressupost important en l'educació medi ambiental i en la prevenció en matèria de salut, l'educació dels adults esdevé una aposta crítica.

Quan l'Índia constata que la manera més realista de fer la reforma

agrícola i de controlar el creixement demogràfic és fer-ho mitjançant o a continuació de l'alfabetització dels adults i que hi consagren percentatges significatius del seu propi pressupost d'educació nacional, percentatges mai encara vistos ni al sud ni al nord, l'educació dels adults esdevé estratègica.

Quan milions i milions de voluntaris en els moviments associatius, els grups de dones i les associacions locals es reuneixen en petits grups per discutir, informar-se i preparar accions, l'educació dels adults, ja que això també ho és, fa una enorme diferència.

Quan milers d'individus jubilats es deslliuren de la força d'atracció de la televisió per trobar-se junts en petits grups, per intercanviar, per definir a la seva manera els problemes i prendre iniciatives, l'educació dels adults permet l'emergència d'una "altra societat".

Quan els detinguts es veuen concedit el dret a aprendre en lloc de podrir-se en l'avorriment i el rancor, les polítiques de rehabilitació esdevenen reals.

Quan més del 80% dels adults del Japó mostra la seva voluntat a participar en activitats de formació ulterior i que ja el 55% ho fa, l'educació dels adults deixa de ser marginal.

L'explosió, la complexitat i les contradiccions de les demandes educatives dins de les poblacions adultes.

Creixent sense parar desde fa 20 anys, la demanda d'educació dels adults coneix per tot arreu una vertadera explosió: demanda de formació d'educació no formal (escolarització de la segona oportunitat), arribada dels adults als campus dels col·legis i de les universitats, necessitat de reciclatge de perfeccionament professional, augment de la formació dins de l'empresa, alça fulgurant de la demanda de cursos de segones llengües, consolidació dels centres d'educació dels adults i de les universitats populars, nombre creixent d'hòmens i de dones que continuen en el seu temps lliure projectes de desenvolupament personal, creixement de l'educació popular en les associacions, multiplicació de les organitzacions d'"Open Learning" i de formació a distància, orientació educativa i accessos als museus, als parcs nacionals i a les biblioteques.

A Amèrica, a Canadà, ja no és un adult sobre catorze com en 1969, sinó quasi el 40% que, en 1994, participava a l'educació dels adults¹. A Suècia, ja no és un adult sobre cinc com en 1975, sinó més d'un sobre dos que, en 1994, participava cada any en activitats d'educació d'adults. A Espanya, s'estima que al voltant d'una persona sobre cinc participa en activitats d'aquest tipus.

Una volta corregides les exclusions semàntiques característiques de les definicions tradicionals de l'educació dels adults i quan tornem a donar a l'educació i a la formació continua totes les seves dimensions, eixa, amb sorpresa dels espectadors, ocupa una part cada vegada més important en les escenes educatives nacionals. El nombre d'adults que participen en activitats de formació sobrepassa ja, al nord d'Europa, el nombre total de jóvens inscrits a l'escola primària i secundària. Aleshores, què ha passat?

Lentament però inexorablement, uns canvis socials al món del treball, a la vida comunitària i a la vida privada s'han sumat per produir, a la fi, una verdadera transformació de la societat.

- Una progressió lenta però general i sostinguda de la formació inicial dels jóvens en totes les societats ha transformat el perfil escolar de la població adulta que, avui més i més escolaritzada, demana en conseqüència la possibilitat de continuar la seva formació.

- La redefinició lenta però sostinguda i profunda dels rols a la vida privada i a la comunitat, així com l'augment constant del nombre de dones al mercat del treball remunerat. Les dones tenen noves aspiracions educatives, noves demandes.

- La reducció lenta però sostinguda de la durada del treball remunerat així com l'allargament de l'esperança de vida creen espais i temps nous durant i després de la vida activa que possibiliten, com mai abans, la continuació a qualsevol edat de projectes educatius.

- La generalització de la comunicació escrita a la vida quotidiana, al treball i dins la comunitat, deguda, entre altres motius, a la penetració de noves tecnologies de la informació en tots els camps d'activitats, fa pujar el nivell mínim de competències de base requerit per cada ciutadà. Aquesta exigència nova d'un domini de la lectura i de l'escriptura per a viure al dia no pot ser rebutjada fins la propera generació d'adults. Aleshores s'hauria d'esperar 30 anys. És ara que cal actuar, a l'interior de la generació dels adults d'avui.

Si la formació de les persones adultes ja no és un fenomen marginal, està encara, malgrat tot, confrontada a diversos reptes i en primer lloc al de la crisi del treball.

La crisi del treball és evident: Atur de llarga durada, augment del treball a temps parcial i del treball precari, eixida apressurada però no menys definitiva del mercat del treball per part de nombroses persones majors, tantes tendències esdevingudes modes de vida, trajectòries normalitzades per amples segments de la població dels diferents països. El treball com fase previsible i assegurada de la vida

adulta està en crisi. Assistim a una erosió del dret al treball. L'estratègia de creixement econòmic, que predomina avui, lluny d'apuntar a reduir l'atur, tendeix sovint a reduir el nombre de llocs de treball disponibles. El sector industrial està en recessió mentre que l'expansió esperada del sector dels serveis ja no funciona des que aquest també esdevé l'objecte d'una informatització massiva. L'anunci de les cessacions d'activitats s'ha tornat en ritu de les notícies vespertines de tots els països. Noves divisions s'instal·len a les empreses "knowledge intensive" i les empreses de treball repetitiu.

Certament la formació contínua no pot, ella per si mateix, resoldre els problemes, però és també evident que els hòmens i les dones d'avui podran trobar un lloc de treball i restar-hi sols en la mesura en què ells i elles tindran oportunitats reals de formar-se més al llarg de tota la seva vida.

Però la necessitat de l'educació de les persones adultes va més enllà. Els models de vida fora del treball també han canviat. La diferenciació i la desincronització dels models de vida, així com la mobilitat professional i geogràfica dels individus ens fan entrar dins de contextos molt diferents dels de principi dels anys 70. La reducció contínua del temps de treball oficial i la prolongació regular de l'esperança de vida creen nous espais lliures per a l'educació contínua.

Una nova generació de "jóvens vells" reivindica nous espais per la creació i la producció social a exercir fora de l'economia formal. Nous i diferents models de vida s'inventen i s'experimenten a través d'uns camins de vida cada vegada més imprevisibles. Les relacions hòmens-dones es modifiquen.

La divergència creixent de les opinions científiques als diferents àmbits (salut, criminalitat, energies alternatives, etc...) planteja també als individus i a la societat noves exigències. La pèrdua de credibilitat de les solucions tècniques i científiques fa que cadascun dels ciutadans i ciutadanes, els mitjans de comunicació, la societat civil, es tornen vers una major autonomia intel·lectual, exigeix una major capacitat d'iniciatives de les poblacions. Els "profans", obligats a intervenir i a pronunciar-se, han d'avaluar, sospesar, escollir i, per això, esdevenir sempre més competents.

L'experiència dramàtica de la crisi ecològica, ella també, persuadeix subrepticament els pobles de que el progrés lineal ja no és possible. Cal tractar els problemes d'altra manera. Progrés científic ja no significa progrés absolut. Les indústries causen problemes que no poden resoldre.

Es posa en dubte el progrés lineal continu així com la supremacia de la ciència, o encara el ple llocs de treball antany assegurat pel creixement econòmic. L'augment constant del nivell de vida troba ara els seus límits.

Entrem dins d'una societat incerta.

Un fet és clar. A les societats de risc d'avui, les solucions d'ahir, a la dreta com a l'esquerra, ja no funcionen. Ens atansem ara a un moment històric on els governs, els actors econòmics, la societat civil són confrontades a noves preguntes sense respostes clares i es veuen obligats a apostar abans de tot sobre els actors, per això una demanda creixent per part dels adults per augmentar la seva participació i exercir la seva creativitat. El futur es basa sobre l'aptitud de la societat a esdevenir més reflexiva, més productiva, més creadora en tots els àmbits i a tots els nivells. **Ja no hi ha cap eixida, sense desbloquejar les capacitats productives i creatives de tots els grups d'edat.**

Apleguem a un punt alternatiu on de sobte l'acte d'aprendre, de preguntar, de crear, de resistir, de produir, pren una importància completament nova.

És clar, aquesta explosió silenciosa de la demanda educativa entre les poblacions adultes s'inscriu dins d'uns models culturals diferents i s'expressa en els tons més variats en diferents orientacions. Aquest ressorgiment és precisament global, perquè està constantment rearrelat en les diferents cultures, tal com ho va demostrar bé l'Informe Delors².

L'alliberament difícil de les forces creadores i productives: escenari de futur.

Aquest segle que s'ha iniciat amb una forta creença en el progrés lineal il·limitat, meravellosament simbolitzat per la Torre Eiffel que esdevingué l'emblema de l'Exposició Universal de París, s'acaba amb catàstrofes com les de Bophal, de Txornòbil, d'abocaments de residus químics a les terres agrícoles i la por constant d'altres desastres. Començat amb la certesa i l'euforia del progrés, el segle XX s'acaba en un punt d'interrogació, però obri també noves possibilitats. La nova conjuntura ofereix una oportunitat històrica a l'actor, a l'individu, al ciutadà, l'oportunitat de qüestionar, de reflexionar junts, de crear, de participar. Una possibilitat d'alliberament ampliada per les forces creadores i productives, obertes és clar, a produir béns i serveis, però també a produir un sentit nou, a produir noves maneres de viure junts. Una oportunitat i una necessitat històriques d'augmentar la

(2) DELORS, K. et ALII (1996) L'Education, un trésor est caché dedans. Paris: UNESCO et Editions Odile Jacob.

seva capacitat d'actuar, d'exercir la seva capacitat de resistir, únic acte que permet a l'actor existir de sobte.

Si cada ciutadana i ciutadà tenen el deure de la intel·ligència i de la competència, hi tenen també el dret. El dret d'aprendre, no és sols poder ajustar-se i adaptar-se en una societat en canvi. És sobretot i essencialment el dret a esdevenir, a construir-se, a fer esdevenir la seva comunitat. Aquest dret a aprendre així al llarg de tota la vida esdevé una condició essencial d'exercici de les societats post-tradicionals. És requerit per tot arreu: des de l'organització nova de la promoció de la salut fins al fet d'assumir conjuntament el medi ambient, des de l'augment necessari de les productivitats fins a la gestió conjunta de la redistribució dels seus fruits, des de l'acció col·lectiva necessària per a les transformacions socials fins a dintre de la vida associativa local, des de les exigències de la generalització accelerada de les comunicacions transmeses per l'escrit fins a la col·laboració requerida dels pares i dels ensenyants a la formació inicial dels nens i nenes.

Durant la important Conferència internacional sobre l'educació dels adults donada a Hamburg en Juliol 1997, els delegats i delegades han resumit la seva constatació a la consideració següent: *Si la creativitat activa dels ciutadans esdevingué clau per a enfrontar els rics i fundar un desenvolupament durable i equitatiu, i en primer lloc per lluitar contra la pobresa, aleshores l'educació i la formació dels adults esdevé una aposta major.*

Aquesta conferència mundial de 1997 va ser un moment privilegiat i un espai inèdit per a renovar i estendre el debat sobre la formació dels adults i més ampliament sobre l'educació al llarg de tota la vida. Més enllà del dret i de la responsabilitat d'aprendre per part dels ciutadans, aquesta conferència, paradoxalment, es va preocupar sobretot d'inversions. Invertir, si, però aleshores sobretot en els homes i les dones. Invertir per alliberar les reserves latents de productivitat cultural, social, i, és clar també, econòmica entre les poblacions adultes.

A Hamburg, en suma, més de mil cinc-cents delegats van debatre sobre l'alliberament de les forces creadores en tots els espais i en totes les èpoques de la vida, un alliberament difícil però més que mai necessari.

És aquest repte al que estem tots confrontats.

És aquest esforç col·lectiu que les autoritats de Dénia celebren pel lliurament del Premi "Una vida per a la formació de persones adultes".

DECLARACIÓ D'HAMBURG SOBRE L'EDUCACIÓ D'ADULTS

LA prenentage de les Persones A dultes, una clau per al segle XXI. CONFITEA '97

- 1.- Nosaltres, els participants en la Cinquena Conferència Internacional sobre Educació d'Adults, reunits a la ciutat Lliure i Hanseàtica d'Hamburg, reafirmem que sols un desenvolupament centrat en l'ésser humà i una societat de participació, basada en el ple respecte dels drets humans pot conduir a un desenvolupament sostenible i equitatiu. Per a que la humanitat pugui sobreviure i afrontar els desafiaments del futur és imprescindible la participació conscient i efectiva de dones i homes en totes les esferes de la vida.
- 2.- L'educació al llarg de tota la vida és, per tant, més que un dret: és una de les claus del segle XXI. És alhora conseqüència d'una ciutadania activa i una condició per a la participació plena en la societat. És un concepte summament útil per fomentar el desenvolupament ecològicament sostenible, per promoure la democràcia, la justícia i la igualtat entre dones i homes i el desenvolupament científic, econòmic i social, així com per construir un món en el qual els conflictes violents siguin substituïts pel diàleg i una cultura de pau basada en la justícia. L'educació d'adults pot configurar la identitat i donar significat a la vida. Aprendre durant tota la vida significa replantejar els continguts de l'educació a fi que reflexen factors com l'edat, la igualtat entre homes i dones, les discapacitats, l'idioma, la cultura i les disparitats econòmiques.
- 3.- Per educació d'adults s'entén el conjunt de processos d'aprenentatge, formal o no, gràcies al qual les persones considerades adultes pel seu entorn social desenvolupen les seues capacitats, enriqueixen els seus coneixements i milloren les seues competències tècniques o professionals o les reorienten a fi d'atendre les seues pròpies necessitats i les de la societat. L'educació d'adults comprén l'educació formal i la permanent, l'educació no formal i tota una gamma d'oportunitats d'educació informal i ocasional existents en una societat educativa multicultural, en la qual es reconeixen els enfocaments teòrics i els basats en la pràctica.
- 4.- Encara que els continguts puguin variar segons el context econòmic, social, ambiental i cultural, i segons les necessitats de les persones que componen la societat en la qual s'imparteixen, l'educació d'adults i l'educació de xiquets i adolescents són elements obligatoris d'una nova visió de l'educació segons la qual l'aprenentatge es realitza realment al llarg de tota la vida. La perspectiva d'aprendre durant tota la vida exigeix eixa complementarietat i continuïtat. La contribució de

l'educació d'adults i l'educació permanent a la creació d'una ciutadania conscient i tolerant, el desenvolupament econòmic i social, la promoció de l'alfabetització, la mitigació de la pobresa i la preservació del medi ambient pot ser considerable i per consegüent es deuria capitalitzar.

- 5.- Els objectius de l'educació dels joves i dels adults, considerada com un procés que dura tota la vida, són desenvolupar l'autonomia i el sentit de responsabilitat de les persones i les comunitats, reforçar la capacitat d'afrontar les transformacions de l'economia, la cultura i la societat en el seu conjunt, i promoure la coèxistència, la tolerància i la participació conscient i creativa dels ciutadans a la seua comunitat; en una paraula, entregar a la gent i a les comunitats el control del seu destí i de la societat per afrontar els desafiaments del futur. És essencial que els enfocaments de l'educació d'adults estiguen basats en el patrimoni, la cultura, els valors i les experiències anteriors de les persones, i que les diferents maneres de posar en pràctica aquests enfocaments faciliten i estimulen l'activa participació i expressió de l'educand.
- 6.- Aquesta Conferència reconeix la diversitat de sistemes polítics, econòmics i socials i d'estructures governamentals entre els Estats Membres. En consonància amb aquesta diversitat i per tal d'assegurar el ple respecte dels drets humans i de les llibertats fonamentals, la Conferència reconeix que les circumstàncies particulars de cada Estat Membre determinaran les mesures que els governs adopten per fer realitat l'esperit dels nostres objectius.
- 7.- Els representants dels governs i organitzacions reunits en la cinquena Conferència Internacional sobre Educació d'Adults hem decidit explorar el potencial i el futur de l'educació d'adults, concebuda en termes generals i dinàmics dins del marc d'un aprenentatge al llarg de tota la vida.
- 8.- Durant el present decenni l'educació d'adults ha experimentat profundes transformacions i s'han desenvolupat molt el seu assoliment i generalització. En les societats del coneixement que estan apareixent per tot el món, l'educació d'adults i l'educació permanent han esdevingut un imperatiu, tant al si de la comunitat com al seu lloc de treball. Les noves exigències de la societat i el treball susciten expectatives que requereixen que tota persona segueixca renovant els seus coneixements i capacitats al llarg de tota la vida.

Al centre d'aquesta transformació està la nova funció de l'Estat i l'aparició, en la societat civil, de relacions de col·laboració més amples, consagrades a l'educació d'adults. L'Estat continua sent indispensable per garantir el dret a l'educació, en particular dels grups més vulnerables de la societat, per exemple les minories i els pobles indígenes, i per facilitar un marc

general, dins de les noves formes de col·laboració que es forgen entre els sectors públic, privat i comunitari eixa funció està canviant. En efecte, no es limita a prestar serveis d'educació d'adults, sinó que a més assessora, finança, supervisa i avalua. Els governs i els copartícpis socials deuen adoptar les mesures que facen falta per facilitar a les persones l'expressió de les seus necessitats i aspiracions en matèria d'educació, i per que tinguin, durant tota la vida, accés a oportunitats de rebre-la. Dins dels governs, l'educació d'adults no s'ha de reservar als ministeris d'educació, sinó que tota la resta de ministeris prenen part en la seua promoció, la cooperació interministerial és essencial. Aquesta tasca també concerneix a empleadors, sindicats i organitzacions no governamentals i comunitàries, així com a agrupacions de pobles indígenes i de dones, les quals tenen la responsabilitat d'interactuar i de crear possibilitats d'educació permanent per a totes les persones adultes, procurant que aquesta educació siga reconeguda i certificada.

- 9.- L'educació bàsica per a tots suposa que totes les persones, de qualsevol edat, tinguen una oportunitat individual i col·lectivament, de realitzar el seu potencial. No és sols un dret sinó també un deure i una responsabilitat per amb la resta i amb la societat en el seu conjunt. És indispensable que junt al reconeixement del dret a l'educació, al llarg de tota la vida s'adopten mesures per crear les condicions que propicien l'exercici d'aquest dret. Ni els governs, les organitzacions o les institucions podran resoldre a soles els problemes del segle XXI; també es precisen l'energia, la imaginació i el talent de les persones i la seua participació plena, lliure i dinàmica en tots els aspectes de la vida. L'educació dels joves i els adults es el mitjà per incrementar de manera significativa la creativitat i la productivitat en el seu sentit més lat, les quals són indispensables per resoldre els difícils i intrincats problemes d'un món assetjat per l'acceleració dels canvis i per la complexitat i riscos creixents.
10. - El nou concepte d'educació de joves i adults posa en tela de juí les pràctiques actuals, ja que exigeix una interconnexió eficaç dins dels sistemes formal i no formal, així com innovacions i una major creativitat i flexibilitat. Caldria fer front a estes dificultats mitjançant nous enfocaments de l'educació d'adults emmarcats en el concepte d'educació al llarg de tota la vida. La meta última deuria ser la creació d'una societat educativa.
11. - **Alfabetització d'adults.** L'alfabetització concebuda en termes generals com els coneixements i capacitats bàsiques que necessiten totes les persones en un món que viu una ràpida evolució és un dret humà fonamental. En tota la societat és necessària, per ella mateixa i

com a fonament de la resta de coneixements que la vida requereix. Hi ha milions de persones, la seua majoria dones, que no tenen l'oportunitat d'aprendre o que manquen de les capacitats suficients per fer valer el seu dret. És precís preparar-les per què ho facen, la qual cosa a sovint suposa la creació de condicions previes per a l'aprenentatge mitjançant la conscienciació i l'autonomia. L'alfabetització és, a més, un catalitzador de la participació en les activitats socials, culturals, polítiques i econòmiques, així com per aprendre durant tota la vida. En conseqüència, ens comprometem a garantir a totes les persones la possibilitat d'adquirir i mantenir la capacitat de llegir, escriure i calcular, i ha creat en tots els Estats Membres un entorn alfabetitzat que recolza la cultura oral. La preocupació més acuitant és facilitar oportunitats d'aprenentatge a tots, en particular els marginats i exclosos. La Conferència acull amb satisfacció la iniciativa de celebrar a partir de 1998 un decenni de l'alfabetització en honor de Paulo Freire.

- 12.- El reconeixement del **dret a l'educació i el dret a aprendre** durant tota la vida és més que mai una necessitat; és el dret a llegir i escriure, a indagar i analitzar, a tindre accés a determinats recursos, i a desenvolupar i practicar capacitats i competències individuals i col·lectives.
- 13.- **Integració i autonomia de la dona.** Les dones tenen dret a la igualtat d'oportunitats; així mateix, la societat depèn de la seua contribució plena en tots els camps del treball i tots els aspectes de la vida. Les polítiques d'educació de joves i adults deuen ser receptives front a les cultures locals i donar prioritat a l'extensió de les oportunitats educatives per a totes les dones, respectant la seua diversitat i eliminant els prejudicis i estereotips que limiten el seu accés a l'educació de joves i adults i menyscaben el profit que podria derivar-se d'aquesta. Deu considerar-se inacceptable qualsevol temptativa de limitar el dret de les dones a l'alfabetització, l'educació i la capacitació, i adoptar pràctiques i mesures correctives al respecte.
- 14.- **Cultura de pau i educació per a la ciutadania i la democràcia.** Una de les majors dificultats del nostre temps és eliminar la cultura de violència i edificar una cultura de pau basada en la justícia i la tolerància en la qual el diàleg i la negociació substituïsquen la violència als llars i la comunitat, dins d'una mateixa nació i entre els diferents països.
- 15.- **Diversitat i igualtat.** L'educació d'adults deuria reflectir la riquesa de la diversitat cultural i respectar el saber tradicional i autòcton i els corresponents sistemes d'aprenentatge; es deu respectar i exercir el dret d'aprendre en la llengua materna. Una de les tasques més difícils que ha de complir l'educació d'adults és la de preservar i documentar la saviesa

oral dels grups minoritaris, els pobles indígenes i els pobles nòmades. Així mateix, l'educació intercultural deu fomentar l'aprenentatge entre i sobre diferents cultures de suport de la pau, els drets humans i les llibertats fonamentals, la democràcia, la justícia, la llibertat, la coexistència i la diversitat.

- 16.- **Salut.** La salut és un dret humà bàsic. Les inversions en educació són inversions en salut. L'educació al llarg de tota la vida pot contribuir considerablement al foment de la salut i la prevenció de les malalties. L'educació d'adults brinda importants possibilitats de proporcionar un accés apropiat, equitatiu i sostenible al coneixement sanitari.
- 17.- **Medi ambient sostenible.** L'educació per a un medi ambient sostenible deu ser un procés que dure tota la vida i que permeta aprendre que els problemes ecològics existeixen en un context socioeconòmic, polític i cultural. No es pot pensar en un futur sostenible sense abordar les relacions entre els problemes ambientals i els actuals paradigmes del desenvolupament. L'educació dels adults sobre el medi ambient pot complir una important funció en la sensibilització i mobilització de les comunitats i els decisors amb mires amb una acció ambientalment sostenible.
- 18.- **Educació i cultura autòctones.** Els pobles indígenes i els pobles nòmades tenen dret a l'accés a tots els nivells i formes d'educació que imparteix l'Estat. Tanmateix, no deu negar-se'ls el dret a gaudir de la seua pròpia cultura o a utilitzar les seues pròpies llengües. L'educació per als pobles indígenes i els nòmades deu ser lingüística i culturalment adaptada a les seues necessitats i facilitar l'accés a nivells superiors d'educació i capacitació.
- 19.- **Transformació de l'economia.** La mundialització; els canvis de les pautes de producció; l'augment de l'atur i les dificultats per garantir l'aliment exigeixen polítiques laborals més actives i més inversions a fi de desenvolupar les capacitats necessàries perquè les dones i homes puguin participar en el mercat del treball i en activitats generadores d'ingressos.
- 20.- **Accés a la informació.** L'expansió de les noves tecnologies de la informació i la comunicació comporta nous perills d'exclusió social i laboral per a grups d'individus i fins i tot per a empreses incapaces d'adaptar-se a este context. Per tant, una de les funcions de l'educació d'adults en el futur deu consistir a limitar estos perills d'exclusió de manera que la societat de la informació no perda de vista la dimensió humana.
- 21.- **Les persones d'edat.** En l'actualitat hi ha en el món més persones

- d'edat per habitant que mai abans, i la proporció segueix en augment. Estos adults d'edat poden contribuir molt al desenvolupament de la societat. Per tant, és important que tinguin la possibilitat d'aprendre en igualtat de condicions i de maneres apropiades. Les seues capacitats i competències deuen ser reconegudes, valorades i utilitzades.
- 22.- D'acord amb la Declaració de Salamanca, es deu promoure la integració i l'accés per a les persones afectades per minusvàlues. Estes persones tenen dret a gaudir de possibilitats equitatives d'aprenentatge que reconeguen i responguen a les seues necessitats i metes d'educació, i en les quals es responga a les seues necessitats especials d'aprenentatge amb tècniques pedagògiques adequades.
  - 23.- Devem actuar amb la major diligència per incrementar i garantir les inversions nacionals i internacionals per a l'educació dels joves i els adults, així com el compromís dels recursos privats i comunitaris al respecte. El Pla d'Acció que hem aprovat en la present reunió té per objecte abastar aquest fi.
  - 24.- Instem a la UNESCO a que, com a organisme d'avançada del sistema de les Nacions Unides en el camp de l'educació, siga el paladí de l'educació d'adults com part integrant d'un sistema d'aprenentatge durant tota la vida i a que mobilitze suport de tots els interlocutors, en particular els del sistema de les Nacions Unides, perquè donen prioritat a l'execució del Pla d'Acció i faciliten els serveis necessaris per consolidar la coordinació i la cooperació internacional.
  - 25.- Demanem a la UNESCO que encoratge als Estats Membres a adoptar polítiques i legislacions que afavorisquen a les persones discapacitades i els permeten incorporar-se als programes d'educació i que siguen sensibles a les diferències culturals, econòmiques, lingüístiques i entre homes i dones.
  - 26.- Declarem solemnement que totes les parts seguiran atentament l'aplicació dels principis enunciats en la present Declaració i en el Pla d'Acció, distingint clarament les seues respectives responsabilitats i complementant-se i cooperant entre si. Estem decidits a assegurar que l'educació al llarg de tota la vida es convertisca en una realitat més significativa al començament del segle XXI. Amb este fi ens comprometem a promoure la cultura de l'aprenentatge mitjançant el moviment "una hora diària per aprendre" i la celebració de la setmana de les Nacions Unides per a l'educació d'adults.
  - 27.- Nosaltres, reunits a Hamburg i convençuts que l'educació d'adults és una necessitat, ens comprometem a que tots els adults tinguin l'oportunitat d'aprendre durant tota la vida. Amb aquest fi constituïrem vastes aliances per obtenir i compartir recursos per tal que l'educació d'adults siga una alegria, un instrument, un dret i una responsabilitat compartida.

PLA D'ACCIÓ PER AL FUTUR

- 1.- En aquest Pla d'Acció per al Futur s'exposa detalladament el nou compromís de fomentar l'educació d'adults que s'insta a assumir en la Declaració d'Hamburg sobre Educació d'Adults.
- 2.- El Pla d'Acció se centra en les preocupacions comunes que es plantegen a la humanitat en els albirs del segle XXI i en la funció essencial que ha d'acomplir l'educació d'adults per permetre que homes i dones puguin fer front a eixos problemes tan apressants amb coneixements, valor i creativitat.
- 3.- El foment de l'educació d'adults requereix la col·laboració dels diferents ministeris, les organitzacions intergovernamentals i no governamentals, els ocupadors i els sindicats, les universitats i centres d'investigació, els mitjans de comunicació, les associacions civils i comunitàries, els instructors i els propis educands adults.
- 4.- Estan produint-se profunds canvis tant en el pla mundial com en el local, que es fan patents en la mundialització dels sistemes econòmics, el ràpid avanç, de la ciència i la tecnologia, l'estructura per edat i la mobilitat de la població i l'aparició d'una societat fundada en la informació i el coneixement. El món experimenta a més canvis rellevants pel que fa a la distribució del treball i la desocupació, una crisi ecològica cada vegada major, i tensions entre grups socials basades en la cultura, l'etnicitat, la funció dels gèneres, la religió i els ingressos. Aquestes tendències es reflecteixen en l'educació, camp en el qual els que s'ocupen dels complexos sistemes d'ensenyament lluiten per atendre les noves oportunitats i exigències, a sovint amb menys recursos a la seua disposició.
- 5.- En el present decenni una sèrie de conferències ha centrat l'atenció mundial en problemes internacionals essencials; d'entre elles figuren les següents: la Conferència Mundial sobre Educació per a Tots: satisfacció de les necessitats bàsiques d'aprenentatge (Jomtien, Tailàndia, 1990); la conferència de les Nacions Unides sobre el Medi Ambient i el Desenvolupament (Rio de Janeiro, 1992); la Conferència Mundial de Drets Humans (Viena, 1993); la Conferència Internacional sobre la Població i el Desenvolupament (El Caire, 1994); la Cimera Mundial sobre Desenvolupament social (Copenhaguen, 1995); la Quarta Conferència Mundial sobre la Dona (Beijing, 1995); la Conferència de les Nacions Unides sobre els Assentaments Humans (Hàbitat II, Istanbul, 1996); i més recentment la Cimera Mundial sobre l'Alimentació (Roma, 1996).

En totes aquestes conferències els dirigents mundials expressaren el desig que l'educació llibertara la competència i la creativitat dels ciutadans i van considerar que era un element vital d'una estratègia en la qual pogueren sustentar-se els processos de desenvolupament sostenible.

- 6.- Paral·lelament també s'han produït canvis en l'educació. Des de la seua creació, la UNESCO ha fet un paper de precursora en la concepció de l'educació d'adults com a part essencial de tot sistema educatiu i del desenvolupament centrat en l'esser humà. En l'actualitat nombrosos organismes actuen en aquest camp, molts dels quals participaren en la Conferència d'Hamburg.
- 7.- A la primera Conferència Internacional sobre Educació d'Adults (Elsinore, Dinamarca, 1949) van seguir les de Montreal (1960), Tokio (1972) i París (1985). Altres fites importants són l'Informe (1972) de la Comissió Internacional de Desenvolupament de l'Educació, presidida per Edgard Faure: *Aprendre a ser, l'educació del futur*; i la Recomanació de la UNESCO sobre el desenvolupament de l'educació d'adults (1976), que va destacar el paper essencial de l'educació d'adults com a part integrant de l'educació i l'aprenentatge permanents i va tenir gran projecció.
- 8.- Durant els dotze anys transcorreguts des que es va aprovar la Declaració de París, la humanitat ha experimentat profunds canvis provocats pels processos de mundialització i els avanços tecnològics, junt amb la introducció d'un nou ordre internacional, i tot això ha desembocat en transformacions de gran assoliment en els àmbits polític, cultural i econòmic.
- 9.- Vint-i-cinc anys després d'*Aprendre a ser*, la Comissió Internacional sobre l'Educació per al segle XXI, presidida per Jacques Delors, va declarar en 1996: "L'educació durant tota la vida es presenta com una de les claus d'accés al segle XXI. Aquesta noció va més enllà de la distinció tradicional entre educació bàsica i educació permanent i coincideix amb altra noció: la de societat educativa, en la qual tot pot ser ocasió per aprendre i desenvolupar les capacitats de l'individu". L'informe *L'educació tanca un tresor* destaca la importància dels quatre pilars de l'educació: aprendre a conèixer, aprendre a fer, aprendre a viure junts i aprendre a ser.

Com ho sentia la Declaració d'Hamburg, l'educació d'adults ha cobrat més profunditat i major magnitud i ha esdevingut un imperatiu en el lloc de treball, la llar i la comunitat, conforme l'esser humà s'esforça per crear noves realitats en totes les etapes de la vida. L'educació

d'adults compleix un paper essencial i específic en proporcionar a dones i homes mitjans que els permeten actuar positivament en un món que canvia constantment, dispensant un ensenyament que reconeix els drets i responsabilitats de l'adult i de la comunitat.

10.- A Hamburg, l'ampli i complex espectre de l'educació d'adults es va examinar al voltant dels deu temes següents:

- *Educació d'adults i democràcia: el desafiament del segle XXI.*
- *Millorar les condicions i la qualitat de l'educació d'adults.*
- *Garantir el dret universal a l'alfabetització i l'ensenyament bàsic.*
- *Educació d'adults, igualtat i equitat en les relacions entre home i dona, i major autonomia de la dona.*
- *L'educació d'adults i el canviant món del treball.*
- *L'educació d'adults en relació amb el medi ambient, la salut i la població.*
- *Educació d'adults, cultura, mitjans de comunicació i noves tecnologies de la informació.*
- *L'educació per a tots els adults: els drets i aspiracions dels diferents grups.*
- *Els aspectes econòmics de l'educació d'adults.*
- *Enfortiment de la cooperació i solidaritat internacionals.*

Tema 1: Educació d'adults i democràcia: el desafiament del segle XXI.

11.- La problemàtica del segle XXI requereix la creativitat i competència dels ciutadans de totes les edats per a mitigar la pobresa, consolidar els processos democràtics, enfortir i protegir els drets humans, promoure una cultura de pau, encoratjar una ciutadania activa, vigoritzar la funció de la societat civil, vetlar per l'equitat i igualtat entre els gèneres i per una major autonomia de la dona, reconèixer la diversitat cultural (per exemple, la utilització d'un idioma determinat o la promoció de la justícia i la igualtat per a les minories i les poblacions indígenes) i una nova col·laboració entre l'Estat i la societat civil. En efecte, per a consolidar la democràcia, és essencial enfortir el mitjà en el qual té lloc el procés educatiu, incrementar la participació dels ciutadans, crear contexts en els quals s'afavorisca la productivitat de les persones i pugui arrelar una cultura d'equitat i de pau. Ens comprometem a:

12.- Augmentar la participació de la comunitat:

- a) fomentant una ciutadania activa i millorant la democràcia participativa amb objecte de crear comunitats educatives
- b) promovent i millorant la capacitat de liderat entre els adults, en

particular entre les dones, capacitant-les d'aquesta manera perquè participen en les institucions de l'Estat, el mercat i la societat civil.

- 13.- Fomentar la consciència sobre els prejudicis i la discriminació en la societat:
  - a) garantint al ciutadà el seu legítim dret a autodeterminar-se i a actuar segons el seu estil de vida.
  - b) prenent mesures a fi d'eliminar la discriminació en l'educació, a tots els nivells, ja es tracte de discriminació per motius de gènere, raça, llengua, religió, origen nacional o ètnic, o discapacitat, o de qualsevol altre tipus;
  - c) aplicant programes d'educació gràcies als quals homes i dones compreguen les relacions entre els gèneres i la sexualitat humana en totes les seues dimensions;
  - d) reconeixent i afirmant el dret a l'educació de la dona, els pobles indígenes i nòmades i les minories, facilitant-los una representació equitativa en els processos decisoris i en la prestació de serveis educatius i recolzant la publicació de materials didàctics locals i indígenes;
  - e) reconeixent que tots els pobles indígenes i tots els pobles nòmades tenen dret a tenir accés a tots els nivells i formes d'educació pública, a aprofitar allò que els brinden les seues pròpies cultures i a utilitzar les seues pròpies llengües. La seua educació deu, des del punt de vista lingüístic i cultural, estar adaptada a les seues necessitats i facilitar el seu accés a uns altres nivells d'educació i formació, en un ambient de treball en comú, de respecte i reconeixement de la diferència de cadascú, a fi de permetre un futur comú per a tots els membres de la societat.
- 14.- Fomentar el reconeixement, la participació i la responsabilitat de les organitzacions no governamentals i els grups comunitaris locals:
  - a) reconeixent la funció que executen les organitzacions no governamentals en la presa de consciència i la promoció dels drets dels ciutadans, de vital importància per a la democràcia, la pau i el desenvolupament;
  - b) reconeixent el paper cada vegada major que fan les organitzacions no governamentals i els grups comunitaris locals en el subministrament de possibilitats d'educació a adults en tots els sectors, en l'atenció als més necessitats i en la contribució al dinamisme de la societat civil, i subministrant la finançació adequada.
- 15.- Promoure una cultura de pau, el diàleg i els drets humans:
  - a) capacitant als ciutadans perquè enfoquen els conflictes de manera

empàtica, no violenta i creativa, sent components importants l'educació per a la pau oferta a tots, el periodisme per a la pau i la cultura de pau;

- b) enfortint la dimensió educativa de les activitats relacionades amb els drets humans en l'educació formal i no formal d'adults, en els plans comunitari, nacional, regional i mundial.

Tema 2: Millorar les condicions i la qualitat de l'educació d'adults.

- 16.- Al temps que la demanda d'educació d'adults es cada vegada major i s'assisteix a una explosió de la informació, s'accentua la desigualtat entre aquells que tenen i els que no tenen accés a elles. Per consegüent, és necessari reduir esta polaritat que agreuja les desigualtats existents, creant institucions d'educació d'adults i entorns que propicien educació permanent, que puguin contrarestar la tendència actual. ¿Com es pot millorar la situació de l'educació d'adults? ¿Com es poden superar les seues insuficiències? ¿Què tipus de mesures i reformes cal adoptar per augmentar l'accés, la pertinència, la qualitat, el respecte de la diversitat i el reconeixement de l'ensenyament rebut anteriorment?

Ens comprometem a:

- 17.- Crear condicions per a l'expressió de la demanda d'educació:
  - a) adoptant lleis que reconeguen el dret de tots els adults a aprendre, i prenent altres mesures adients al respecte, proposant una concepció ampliada de l'educació d'adults i facilitant la coordinació entre organismes;
  - b) facilitant l'expressió de la demanda d'educació de les persones en la seua pròpia cultura i idiomes;
  - c) creant serveis d'informació pública i d'assessorament i elaborant mètodes per convalidar les experiències i l'aprenentatge anterior;
  - d) elaborant estratègies perquè puguin beneficiar-se de l'educació d'adults aquells qui no tenen actualment accés a ella i per ajudar als adults a triar amb coneixements de causa les orientacions educatives que corresponen millor a les seues aspiracions;
  - e) fomentant una cultura d'aprenentatge amb el moviment "una hora per dia per aprendre";
  - f) fent insistència en la importància de celebrar el Dia Internacional de la Dona (8 de març) i el Dia Internacional de l'Alfabetització (8 de setembre) i d'aprofitar els Premis d'Alfabetització internacionals per a la promoció de l'educació d'adults, i preparant una Setmana de l'Educació d'Adults sota la promoció de les Nacions Unides.
- 18.- Garantir l'accés i la qualitat:

- a) adoptant lleis, polítiques i mecanismes de cooperació amb tots els interlocutors, facilitant la participació dels adults en l'educació al lloc de treball i dins la comunitat i donant suport i escampant els programes a les zones rurals i aïllades.
  - b) elaborant polítiques generals que tinguin en compte el paper crític de l'ambient en el qual té lloc el procés educatiu;
  - c) millorant la qualitat i vetllant per la pertinència de l'educació d'adults mitjançant la participació dels educands en l'elaboració dels programes;
  - d) facilitant la coordinació de les iniciatives d'educació d'adults relacionades amb diferents institucions i sectors d'activitat.
- 19.- Obrir les escoles, col·legis i universitats als educands adults:
- a) demanant als establiments d'educació formal de tots els nivells que obriuen les seues portes als educands adults, tant dones com homes, mitjançant una adaptació dels seus programes i condicions pedagògiques a les seues necessitats;
  - b) introduint mecanismes coherents que permeten reconèixer els aconseguints educatius assolits en diferents contextos, i vetllant per la possibilitat de transferir els corresponents crèdits en les institucions, sectors i Estats, i entre ells;
  - c) establint relacions d'associació entre universitats i comunitats per a la realització conjunta d'activitats d'investigació i formació i posant els serveis de les universitats a disposició de grups externs;
  - d) duent a terme investigacions interdisciplinàries sobre tots els aspectes de l'educació d'adults amb la participació dels propis educands adults;
  - e) brindant oportunitats per a l'educació d'adults amb modalitats flexibles, obertes i creatives, tenint en compte el caràcter específic de les vides de dones i homes;
  - f) facilitant serveis d'educació permanent per a educadors d'adults;
  - g) demanant a la Conferència Mundial d'Educació Superior (Paris, 1998) que fomenti la transformació de les institucions d'ensenyament postsecundari en institucions d'educació permanent, i definisca en conseqüència la funció de les universitats.
- 20.- Millorar les condicions per a la formació professional dels educadors d'adults i de monitors:
- a) elaborant polítiques i adoptant mesures per millorar la contractació, la formació inicial i en l'ocupació, les condicions de treball i la remuneració del personal que treballa en programes i activitats d'educació de joves i adults, a fi de garantir la seua qualitat i estabilitat, tenint en compte també el contingut i la metodologia de la formació;
  - b) introduint, al camp de l'educació permanent, mètodes innovadors

d'ensenyament i aprenentatge, i en particular tecnologies interactives i mètodes inductius que entren dins una estreta coordinació entre experiència de treball i formació;

- c) promovent serveis d'informació i documentació que faciliten l'accés general i reflexen la diversitat cultural.
- 21.- Millorar la pertinència de l'educació inicial dins d'una perspectiva d'educació permanent:
  - a) eliminant les barreres entre l'educació formal i no formal i facilitant als adults joves l'oportunitat de prosseguir la seua formació més enllà de l'escolarització formal inicial.
- 22.- Fomentar la investigació sistemàtica i orientada cap a l'acció sobre l'educació d'adults:
  - a) fomentant estudis nacionals i transnacionals sobre l'alumnat, els programes i les institucions d'educació d'adults i suportant l'avaluació de la forma que aquesta s'imparteix i la seua participació, sobre tot en relació amb les necessitats de tots els grups de la societat;
  - b) subministrant periòdicament a la UNESCO i a altres organismes multilaterals indicadors de l'educació d'adults i organitzant el seguiment de tota la gamma de les activitats d'educació i participació dels adults, i demanant a la UNESCO que done suport als Estats Membres en les esmentades activitats;
  - c) creant noves capacitats per a la difusió de resultats d'investigacions i coneixements, fomentant els intercanvis nacionals i internacionals de dades, models innovadors i pràctiques eficaces.
- 23.- Reconèixer la nova funció de l'Estat i dels interlocutors socials:
  - a) fent que tots els interlocutors reconeguen la seua responsabilitat d'establir marcs reglamentaris de suport, garantir l'accessibilitat i l'equitat, establir mecanismes de seguiment i coordinació i facilitar suport professional a responsables, investigadors i educands mitjançant l'establiment de xarxes de recursos;
  - b) aportant el suport financer, administratiu i de gestió necessari i enfortint els mecanismes d'enllaç, intersectorial i interministerial, facilitant així mateix la participació de les organitzacions de la societat civil a fi de complementar les iniciatives dels governs, subministrant per això a estes finançació apropiada per a suportar les seues activitats;
  - c) convidant a la UNESCO a que continue aplicant la seua política d'establiment de relacions de col·laboració entre tots els actors en l'àmbit de l'educació d'adults.

Tema 3: Garantir el dret universal a l'alfabetització i l'ensenyament

bàsic

24.- En l'actualitat hi han uns 1.000 milions de persones que no han après a llegir ni escriure i milions de persones que sí han après però que ja no saben valerse'n d'eixos coneixement, fins i tot als països més pròsper. En totes les regions del món l'alfabetització és la clau per a una participació més cabal en la vida social, cultural, política i econòmica. L'alfabetització deu estar vinculada amb el context socioeconòmic i cultural. L'alfabetització és un procés que permet a les persones funcionar eficaçment dins la societat i contribuir a donar forma a aquesta. És un procés mitjançant el qual les comunitats participen de la seua pròpia transformació cultural i social. Deu atendre les necessitats del home i la dona perquè puguin comprendre les relacions existents entre les realitats personals, locals i mundials.

Ens comprometem a:

25.- Vincular l'alfabetització a les aspiracions dels educands, al desenvolupament social, cultural i econòmic:

- a) posant de relleu la importància de l'alfabetització per als drets humans; una ciutadania participativa; la justícia social, política i econòmica; i la identitat cultural;
- b) reduint d'ací a l'any 2000 la taxa d'analfabetisme de les dones a, com a mínim, la meitat del que és en 1990, prestant-se a més especial atenció a les poblacions rurals, els migrants, els refugiats i les persones desplaçades, les poblacions indígenes, les minories, les dones en general i les dones amb discapacitats.
- c) afavorint la utilització de l'alfabetització amb fins creatius;
- d) substituint un concepte estret de l'alfabetització per una educació que atenga les necessitats socials, econòmiques i polítiques i permeta l'aparició d'una nova forma de ciutadania.
- e) integrant l'alfabetització i demés formes de capacitació bàsica en tots els projectes de desenvolupament apropiats, en particular els relacionats amb la salut i el medi ambient, i animant a les organitzacions populars i els moviments socials a promoure les seues pròpies iniciatives d'educació i desenvolupament;
- f) iniciant al 1998 un Decenni "Paulo Freire" de l'Alfabetització per a tots a l'Àfrica a fi de crear societats alfabetitzades que sapien donar cabuda a les diferents tradicions culturals. Recaptar per a tal fi fons especials de fonts públiques i privades.

26.- Millorar la qualitat dels programes d'alfabetització, establint vincles amb la saviesa i la cultura tradicional i de les minories:

- a) millorant el procés didàctic mitjançant: estratègies centrades en l'educand;

atenció a la diversitat d'idiomes i cultures; participació de l'alumnat en l'elaboració de materials; processos d'aprenentatge intergeneracional; i la utilització dels idiomes locals, el saber autòcton i les tecnologies adients;

- b) millorant la qualitat i eficàcia dels programes d'alfabetització mitjançant vincles estrets amb altres camps com ara la salut, la justícia i els desenvolupament urbà i rural; la investigació bàsica i aplicada; l'avaluació inicial i fina; l'ús de tecnologies apropiades d'ajut al docent i a l'educand; la replega i la difusió d'exemples de pràctiques eficaces; la comunicació efectiva dels resultats de la investigació a investigadors, educadors i responsables en el camp de l'alfabetització i la utilització de centres especialitzats sobre alfabetització ja existents o nous;
- c) millorant la formació del personal encarregat de l'alfabetització mitjançant: una major atenció prestada a la realització personal, les condicions de treball i la situació professional dels docents encarregats de l'alfabetització; suport continu a la realització personal; una major consciència i una millor comunicació entre encarregats de l'alfabetització i prestant especial atenció a la qualificació de dones ja que, en molts llocs, la majoria dels educadors d'adults són dones;
- d) concebant un programa internacional per a elaborar sistemes de seguiment i avaluació de l'alfabetització, així com sistemes de retroinformació els quals fomenten la contribució i la participació de la comunitat en el pla local en la millora del programa en els plans internacional, regional i nacional, i establint una base mundial d'informació per promoure les polítiques i la gestió i millorar la qualitat, eficàcia i sostenibilitat d'estes activitats.
- e) fomentant la sensibilització i el suport del públic a l'alfabetització i un major interès pels obstacles amb els quals han entropessat la universalització de l'alfabetització i afavorint una millor comprensió de la interconnexió entre alfabetització i pràctica social;
- f) recaptant suficients recursos financers i humans mitjançant un ferm compromís financer en pro de l'alfabetització per part de les organitzacions intergovernamentals, els organismes bilaterals i les autoritats nacionals, regionals i locals, així com una col·laboració en la qual prenguen part l'educació formal i no formal, els voluntaris, les organitzacions no governamentals i el sector privat;
- g) vetlant per la utilització de mitjans tradicionals i de tecnologies modernes en l'alfabetització, tant en els països industrialitzats com en desenvolupament.

27.- Enriquir l'entorn de l'alfabetització:

- a) afavorint la utilització i consolidació dels coneixements adquirits en l'alfabetització mitjançant la producció i difusió de material imprès d'interès en el pla local, que tinga en compte la diferència entre gèners i produït pels educands;
- b) col·laborant activament amb productors i editors perquè adaptin els texts i materials existents a fi que aquestos siguin accessibles i comprensibles per als nous lectors (ja es tracte de premsa, de documents jurídics o de ficció, etc.).
- c) creant xarxes per a l'intercanvi i distribució de texts produïts localment que reflecten directament els coneixements i pràctiques de les comunitats.

Tema 4: Educació d'adults, igualtat i equitat en les relacions entre home i dona, i major autonomia de la dona.

28.- La igualtat d'oportunitats en tots els aspectes de l'ensenyament és essencial, si es vol que la dona, tant dona la seua edat, contribueisca plenament a la societat i a la solució dels múltiples problemes que es plantegen a la humanitat. Si la dona es troba presonera d'una situació d'aïllament social i manca d'accés al coneixement i la informació, s'allunyarà del procés decisorí dins de la família, la comunitat i la societat en general i tindrà poc que resoldre sobre el seu cos i la seua vida. En el cas de les dones pobres, la sola supervivència constitueix un obstacle per a l'accés a l'educació. En conseqüència, els processos educatius deuren resoldre els obstacles que impedeixen l'accés de la dona als recursos intel·lectuals, a més de capacitar-la perquè es convertisca en interlocutora activa de la transformació social. El missatge d'igualtat i facilitat d'accés no es pot limitar als programes destinats a la dona. L'educació deurà permetre que la dona prenga consciència de la necessitat d'organitzar-se com tal per a canviar la situació i desenvolupar la seua capacitat a fi que aconseguisca tenir accés a les estructures formals de poder i els processos de decisió en les esferes pública i privada.

Ens comprometem a:

29.- Promoure la capacitat i l'autonomia de la dona i la igualtat entre els gèneres mitjançant l'educació d'adults:

- a) reconeixent i corregint la marginació permanent i la negació d'accés i d'igualtat d'oportunitats a una educació de qualitat, a la qual es veuen encara sotmeses les xiquetes, joves i dones, a tots els nivells;
- b) vetllant perquè es proporcione a tots, dones i homes, l'educació necessària per poder atendre les seues necessitats i exercir els seus drets humans;

- c) creant major consciència entre les joves, els xavals, els homes i les dones sobre les desigualtats entre els gèneres i la necessitat de canviar eixes relacions desiguals;
- d) eliminant la desigualtat entre l'home i la dona en l'accés a tots els sectors i nivells d'educació;
- e) vetllant perquè les polítiques i les pràctiques s'ajusten al principi de la representació equitativa d'ambdós sexes en els plans de la gestió i la decisió en els programes educatius;
- f) lluitant contra la violència domèstic i sexual mitjançant la participació dels homes en les iniciatives educatives i proporcionant informació i assessorament a fi d'enfortir la capacitat de les dones de defensar-se elles mateixes contra eixa violència;
- g) suprimint els obstacles que entrebanquen l'accés a l'educació formal i no formal en el cas de les adolescents embarassades i de les joves mares;
- h) promovent una pedagogia participativa, atenta als problemes de gènere, que reconega l'experiència diària de la dona i els resultats tant cognoscitius com afectius;
- i) educant a l'home i la dona perquè reconeguen les conseqüències serioses i adverses de la mundialització i les polítiques d'ajust estructural en totes les regions del món, en particular per a la dona;
- j) adoptant mesures legislatives, financeres i econòmiques adequades i aplicant polítiques socials que garantisquen una participació satisfactòria de la dona en l'educació d'adults, eliminant els obstacles i facilitant un entorn que recolze el procés educatiu;
- k) educant a l'home i la dona de manera que es compartisquen millor les múltiples tasques i responsabilitats;
- l) encoratjant a la dona a organitzar-se per promoure una identitat col·lectiva i crear organitzacions femenines que fomenten el canvi;
- m) fomentant la participació de la dona en els processos decisoris i les estructures formals.

Tema 5: L'educació d'adults i la mutació del món del treball.

30.- La mutació del món del treball és una qüestió multifacètica i de gran interès i pertinència per a l'educació d'adults. La mundialització i les noves tecnologies tenen repercussions molt acusades i cada vegada més profundes en la vida individual i col·lectiva de dones i homes. La precarietat de l'ocupació i l'augment de la desocupació són cada dia més preocupants. Als països en desenvolupament no es tracta senzillament de trobar una col·locació, sinó de garantir el manteniment per a tots. La millora necessària en la producció i

la distribució en la indústria, l'agricultura i els serveis exigeix major competència, nous coneixements i la capacitat d'adaptar-se de forma productiva a les exigències sempre canviants de l'ocupació al llarg de la vida laboral. L'educació d'adults deu abordar qüestions com el dret al treball, l'oportunitat d'ocupació i la responsabilitat de contribuir, a totes les edats de la vida, al desenvolupament i el benestar de la societat.

Ens comprometem a:

- 31.- Promoure el dret al treball i el dret a l'educació d'adults relacionada amb el treball:
  - a) reconeixent el dret al treball i a uns mitjans de vida sostenibles de totes les persones i fomentant, mitjançant noves formes de solidaritat, la diversificació dels models d'ocupació i d'activitats productives reconegudes com a tal;
  - b) fent que l'educació d'adults relacionada amb el treball inculque les competències i aptituds específiques per a la incorporació al mercat de treball i la mobilitat i millori la capacitat de les persones de participar en models diversificats d'ocupació;
  - c) promovent la col·laboració entre patrons i empleats;
  - d) fent que es reconeguen plenament les aptituds i coneixements adquirits en un context no formal;
  - e) destacant la important funció de l'educació professional d'adults en el procés d'aprenentatge permanent;
  - f) integrant en els processos informals i no formals de l'educació d'adults una perspectiva analítica i crítica relacionada amb el món econòmic i el seu funcionament.
- 32.- Facilitar l'accés dels diferents grups de beneficiaris a l'educació d'adults relacionada amb el treball:
  - a) instant als ocupadors a que suporten i promoguen l'alfabetització en el lloc de treball;
  - b) procurant que les polítiques d'educació d'adults relacionada amb el treball atenguin les necessitats dels treballadors independents i els treballadors de l'economia no formal i faciliten l'accés de la dona i dels treballadors migrants a la formació en oficis i sectors no tradicionals;
  - c) cerciorant-se que els programes d'educació d'adults relacionats amb el treball tinguin en compte la igualtat entre homes i dones, les diferències culturals i d'edat, la seguretat en el lloc de treball, la salut dels treballadors, la protecció contra el tracte injust i l'encallç, així com la preservació del medi ambient i l'ordenació adequada dels recursos naturals;

d) enriquant l'entorn educatiu en el lloc de treball i oferint als treballadors activitats d'aprenentatge individuals i col·lectives flexibles i serveis pertinents;

33.- Diversificar el contingut de l'educació d'adults relacionada amb el treball:

a) atenent els problemes inherents a l'agricultura, l'ordenació dels recursos naturals i la seguretat alimentària;

b) incloent elements relacionats amb els serveis d'extensió agropecuària, els drets cívics, la creació d'organitzacions, l'ordenació dels recursos naturals, la seguretat alimentària i l'educació sexual;

c) estimulant l'esperit d'empresa mitjançant l'educació d'adults;

d) promovent, dins dels serveis d'extensió, criteris que tinguin en compte les disparitats entre homes i dones, responguen a les necessitats de les dones en l'agricultura, la indústria i els serveis i milloren la seua capacitat de difondre coneixements sobre totes aquestes qüestions i esferes.

Tema 6: L'educació d'adults en relació amb el medi ambient, la salut i la població.

34.- El medi ambient, la salut, la població, la nutrició i la seguretat alimentària estan estretament interrelacionades per sostenir el desenvolupament. Cadascuna d'estes qüestions és complexa. La cura del medi ambient mitjançant la reducció de la contaminació, la prevenció de l'erosió del sòl i l'ordenació racional dels recursos naturals repercuteix directament en la salut, la nutrició i el benestar de la població, factors que al mateix temps incideixen en l'augment de la població, la nutrició i la disponibilitat d'aliments. Totes estes qüestions formen part de la recerca més ampla del desenvolupament sostenible, que no es podrà obtenir si no s'insisteix decididament en l'educació sobre qüestions de família, el cicle vital de procreació i qüestions demogràfiques, com ara l'envelliment, la migració, la urbanització i les relacions entre les generacions i en la família.

Ens comprometem a:

35.- Promoure la competència i la participació de la societat civil per solucionar els problemes ambientals i de desenvolupament:

a) aprofitant les activitats d'educació d'adults per augmentar la capacitat dels ciutadans de diferents sectors socials de prendre iniciatives innovadores i executar programes de desenvolupament ecològic i socialment sostenibles;

b) donant suport i executant programes d'educació d'adults per donar a les persones l'oportunitat d'aprendre i d'interactuar amb els

- decisors respecte a qüestions ambientals i de desenvolupament, en particular la necessitat de canviar els models de producció i consum;
- c) integrant en els programes d'educació d'adults els sabers indígenes i tradicionals sobre la interacció entre l'ésser humà i la natura i reconeixent que les comunitats minoritàries i indígenes posseeixen autoritat i competència especials per protegir el seu propi medi ambient;
  - d) procurant que els decisors assumisquen la responsabilitat de les polítiques sobre medi ambient, població i desenvolupament;
  - e) integrant les qüestions de medi ambient i desenvolupament en tots els sectors d'educació d'adults i aplicant a l'educació permanent criteris ecològics.
- 36.- Promoure l'educació d'adults sobre qüestions relatives a la població i la vida familiar:
- a) capacitant a les persones perquè exercisquen els seus drets humans, inclòs el dret a l'educació sexual, i fomenten una actitud responsable i solidària amb els altres.
- 37.- Reconèixer la funció decisiva de l'educació sanitària i la promoció de la salut en la preservació i la millora de la salut de les comunitats i les persones:
- a) organitzant i reforçant les activitats participatives d'educació i promoció de la salut pública a fi que la població assumisca responsabilitats en la creació d'ambients més sans i pugne per serveis de salut millors i més accessibles;
  - b) facilitant l'accés a una educació que permeti prendre decisions en quant al nombre de fills que es vol tindre, gràcies a la qual la dona pugui vencer els obstacles que li impedeixen aprofitar plenament i en condicions d'igualtat les oportunitats de desenvolupament personal, social i econòmic;
  - c) introduint en l'educació nocions relatives a la salut, incloses la prevenció del SIDA i altres malalties, la nutrició, la sanitat i la salut mental;
  - d) utilitzant els mètodes de l'educació d'adults per enriquir les estratègies d'educació, informació i comunicació i donant a les persones l'oportunitat d'aplicar els seus propis coneixements i experiències per formular diagnòstics i elegir possibles tipus d'acció.
- 38.- Oferir programes d'educació adaptats a la cultura i les necessitats específiques en funció del sexe:
- a) escampant l'educació sanitària d'homes i dones per què es compartisquen les responsabilitats i augmenti l'interès per l'educació sexual i l'atenció a l'infant;
  - b) eliminant pràctiques culturals nocives i inhumanes que violen els drets

sexuals i de procreació de la dona.

Tema 7: Educació d'adults, cultura, mitjans de comunicació i noves tecnologies de la informació.

39.- L'educació d'adults brinda a estos últims l'oportunitat de participar en totes les institucions culturals, els mitjans de comunicació i les noves tecnologies per a establir una comunicació interactiva eficaç i fomentar l'enteniment i la cooperació entre els pobles i les cultures. El respecte de les persones, les seues cultures i les seues comunitats es la base per establir un diàleg i infondre confiança, així com per possibilitar l'aprenentatge i la formació pertinents i duradors. Es necessari realitzar esforços que garantisquen a totes les cultures i grups socials un major accés als mitjans de comunicació i una major participació en ells, a fi que tots puguem compartir les seues concepcions, els seus objectes culturals i les seues maneres de vida particulars i no es limiten simplement a rebre els missatges d'altres cultures.

Ens comprometem a:

- 40.- Establir una millor sinergia entre els mitjans de comunicació, les noves tecnologies de la informació i l'educació d'adults.
  - a) contribuint a reforçar la funció educativa dels mitjans de comunicació;
  - b) aprofitant més els mitjans de comunicació per a l'educació d'adults i instant a altres a participar en el desenvolupament i l'avaluació d'aquestos mitjans.
  - c) reconeixent que els mitjans de comunicació poden facilitar considerablement l'accés a l'educació d'adults a grups que manquen d'aquesta possibilitat, mitjançant campanyes publicitàries destinades a fomentar la seua participació;
  - d) examinant el desenvolupament i la difusió de noves tecnologies des d'una perspectiva regional, local i cultural, tenint en compte el desigual desenvolupament de les infraestructures i de la disponibilitat dels equips;
  - e) garantint un accés equitatiu a sistemes d'ensenyament obert i a distancia, als mitjans de comunicació i a les noves tecnologies d'informació i comunicació i la sostenibilitat d'aquestos, així com utilitzant noves tecnologies per a explorar formes d'aprenentatge no convencionals;
  - f) fomentant l'educació relativa als mitjans de comunicació i els continguts relacionats amb aquestos per ajudar als usuaris a reaccionar de manera crítica i amb discerniment davant els esmentats mitjans.

- g) impartint formació als educadors i els treballadors culturals per estimular l'elaboració i aplicació de recursos adequats per a l'educació d'adults.
- h) promovent la difusió de materials didàctics en els plans regional i mundial.

41.- Promoure l'ús lleial de la propietat intel·lectual:

- a) revisant els reglaments de dret d'autor i patents a fi de promoure la distribució de materials didàctics preservant, al mateix temps, els drets dels autors.

42.- Reforçar les biblioteques i les institucions culturals:

- a) prosseguint la finançació de museus, biblioteques, teatres, parcs ecològics i demés institucions culturals i reconeixent que estes institucions culturals constitueixen centres i mitjans que afavoreixen l'educació d'adults.

- b) fomentant la conservació i la utilització del patrimoni cultural com a font d'aprenentatge durant tota la vida i donant suport a l'elaboració de mètodes i tècniques per reforçar l'educació sobre patrimoni i cultura.

Tema 8: L'educació per a tots els adults: els drets i aspiracions de diferents grups.

43.- El dret a l'educació és un dret universal de totes les persones. Encara que n'hi ha consens en què tots els adults han de tenir accés a l'educació, la realitat és que molts grups romanen exclosos, com ara les persones d'edat, els migrants, els gitanos i altres pobles sense territori propi i/o nòmades, els refugiats, les persones discapacitades i els presos. Aquestos grups deuen tindre accés a programes educatius que apliquen una pedagogia centrada en l'individu capaç de satisfer les seues necessitats i facilitar la seua plena participació en la societat. Es deurà convidar i, de ser necessari, ajudar, a tots els membres de la comunitat a participar en l'educació d'adults, la qual cosa suposa respondre a diverses necessitats educacionals.

En conseqüència, ens comprometem a:

44.- Crear un ambient pedagògic que propicie totes les formes d'aprenentatge per a les persones de més edat:

- a) assegurant a les persones de més edat l'accés a tots els serveis i disposicions que donen suport a l'educació i la formació d'adults, facilitant així la seua participació activa en la societat;
- b) aprofitant l'Any Internacional de les Persones d'Edat (1999) proclamat per les Nacions Unides per planificar activitats que mostren com l'educació d'adults pot reforçar la contribució de les persones de més edat a l'edificació de les nostres societats.

45.- Garantir el dret dels migrants, les poblacions desplaçades, els refugiats

- i les persones discapacitades a participar en l'educació d'adults:
  - a) impartint a migrants i refugiats un ensenyament general i oferint-los possibilitats de formació que promoguen la seua participació política, econòmica i social i augmenten les seues competències i la seua base cultural;
  - b) elaborant i aplicant programes dirigits a la població d'acollida a fi de promoure el coneixement -especialment per part dels polítics, experts en mitjans de comunicació, encarregats de fer complir la llei, educadors i agents de serveis socials- dels drets i la situació dels migrants i refugiats;
  - c) procurant que els gitanos adults i altres grups nòmades puguin reprendre els seus estudis i continuar la seua formació en les institucions existents, tenint en compte els seus estils de vida i les seues llengües;
  - d) procurant que els adults discapacitats tinguen total accés als programes d'educació d'adults i a les possibilitats que estos ofereixen, sol·licitant a la UNESCO i a altres organismes de les Nacions Unides que proporcionen interpretació en llenguatge gestual i plena accessibilitat en les seues reunions i conferències, i demanant a la UNESCO, en qualitat d'organització principal, que convoque en 1999, en vespres del nou mil·lenni, una conferència sobre educació permanent per a persones discapacitades.
- 46.- Oferir continuament oportunitats a les persones discapacitades i promoure la seua integració:
- a) fent que les persones discapacitades puguin accedir a totes les formes d'aprenentatge i formació i procurant que l'aprenentatge i la formació impartits responguen a les seues necessitats i metes en matèria d'educació;
  - b) promovent polítiques institucionals que garantisquen la igualtat d'accés, servei, oportunitats professionals i d'ocupació a les persones discapacitades, mitjançant tècniques pedagògiques adequades que responguen a les seues necessitats educacionals especials.
- 47.- Reconèixer el dret de totes les persones preses a aprendre:
- a) proporcionant a tots els presos informació sobre els diferents nivells d'ensenyament i formació i accés als mateixos;
  - b) elaborant i aplicant en les càrcers programes d'educació general amb la participació dels presos, a fi de donar resposta a les seues necessitats i a les seues aspiracions en matèria d'aprenentatge;
  - c) fent més fàcil que les organitzacions no governamentals, els professors i altres responsables d'activitats educatives treballen en les càrcers,

possibilitant així l'accés de les persones preses a els establiments docents i fomentant iniciatives per relacionar els cursos seguits en les càrcers amb els que tenen lloc fora d'elles.

Tema 9: Els aspectes econòmics de l'educació d'adults

48.- Algunes de les qüestions crucials dels aspectes econòmics de l'educació d'adults són: una història de finançacions insuficients; un creixent reconeixement dels beneficis que a llarg termini s'obtenen de la inversió en educació d'adults; la diversificació de les modalitats financeres i del nombre de fonts de finançació; la funció de les organitzacions multilaterals; les repercussions dels programes d'ajust estructural i la comercialització de la prestació de serveis d'educació d'adults. El cost de l'educació d'adults deu considerar-se en relació amb els avantatges que aporta l'augment de les competències dels adults. Els mètodes utilitzats en les anàlisis de cost-benefici i cost-eficàcia deuen reflectir les repercussions múltiples de l'educació d'adults en la societat. L'educació d'adults contribueix a la seua independència i autonomia personal, a l'exercici dels drets fonamentals i a una major productivitat i eficàcia laboral. Es tradueix també positivament en nivells més alts d'educació i benestar de les futures generacions. Per ser un desenvolupament humà i una inversió productiva, l'educació d'adults deu protegir-se de les restriccions de l'ajust estructural.

Ens comprometem a:

49.- Millorar la finançació de l'educació d'adults:

- a) contribuint a que els organismes financers bilaterals i multilaterals financen l'educació d'adults en el marc d'una col·laboració entre els diferents ministeris i altres organitzacions governamentals, organitzacions no governamentals, el sector privat, la comunitat i els educands;
- b) tractant d'invertir, tal com proposa la Comissió Internacional sobre l'Educació per al Segle XXI, almenys el 6% del PNB dels Estats Membres en educació i assignant una part equitativa del pressupost d'educació a l'educació d'adults;
- c) proposant que cada sector que pren part en el desenvolupament (per exemple, l'agricultura, la salut, l'economia) assigne una part del seu pressupost a l'educació d'adults, que cada programa de desenvolupament en l'agricultura, la salut i el medi ambient incloga un component d'educació d'adults i que el cost de l'educació i formació d'adults en cada empresa s'integre com una inversió en la productivitat;
- d) invertint una part equitativa dels recursos en l'educació de dones per aconseguir la seua plena participació en totes les esferes de l'aprenentatge i el coneixement;

- e) promovent la ratificació i aplicació del conveni 140 (1974) de l'Organització Internacional del Treball relatiu a la llicència pagada d'estudis;
- f) instant als interlocutors socials a introduir l'educació d'adults en les empreses, finançant-la per exemple mitjançant l'assignació d'una part del seu pressupost total a aquest fi;
- g) donant suport a l'educació d'adults mitjançant una sèrie d'iniciatives comunitàries creatives que es basaran en les virtuts i capacitats de tots els membres de la societat;
- h) estudiant la possibilitat de convertir els deutes actuals dels països menys avançats i els països en vies de desenvolupament, utilitzant els mecanismes de bescanvis de deute en inversions en el desenvolupament humà;
- i) estudiant la proposta d'establir un "dret a l'educació permanent" proposat en *L'educació tanca un tresor*.

Tema 10: Enfortiment de la cooperació i la solidaritat internacionals.

50.- La cooperació i la solidaritat internacionals deuen reforçar una nova visió de l'educació d'adults, a la volta global, per abraçar tots els aspectes de la vida, i multisectorial, a fi d'englobar tots els àmbits de l'activitat cultural, social i econòmica. La Declaració Universal de Drets Humans deu ser la referència principal per fomentar la cooperació i la solidaritat internacionals i la cultura de pau. El diàleg, l'intercanvi, les consultes i la voluntat d'aprendre uns dels altres constitueixen els pilars d'esta cooperació, que deu comprendre el respecte de la diversitat.

En comprometem a:

- 51.- Utilitzar l'educació d'adults com un instrument per al desenvolupament i mobilitzar recursos amb tal propòsit:
  - a) avaluant els projectes de cooperació segons les seues contribucions a l'educació d'adults i al desenvolupament humà i també segons la prioritat que concedeixen a l'enfortiment de les competències locals;
  - b) augmentant els recursos directament disponibles per a l'educació d'adults en el sector d'educació dels països en desenvolupament.
- 52.- Reforçar la cooperació nacional, regional i mundial, així com les organitzacions i les xarxes en matèria d'educació d'adults:
  - a) promovent i reforçant la cooperació interinstitucional i intersectorial;
  - b) prestant suport a les xarxes nacionals, regionals i mundials d'educació d'adults existents, mitjançant l'intercanvi d'informacions, competències

- i capacitats i promovent el diàleg a tots els nivells;
- c) instant als organismes donants per què contribuïsquen finançament a la creació de xarxes per a la cooperació local, regional i mundial entre educadors d'adults;
  - d) exercint controls i prenent mesures a fi d'evitar qualsevol repercussió negativa dels programes d'ajust estructural i altres polítiques (fiscals, comercials, laborals, sanitàries i industrials) en l'assignació de recursos al sector d'educació i en especial a l'educació d'adults;
  - e) preparant i difonent informes nacionals i regionals entre els organismes públics i privats dedicats a l'educació d'adults;
  - f) fent participar als organismes financers multilaterals en el debat sobre l'educació d'adults i en particular sobre les polítiques educacionals en relació amb les repercussions negatives dels programes d'ajust estructural en l'educació.
- 53.- Crear un ambient propici per a la cooperació internacional:
- a) oferint majors possibilitats als treballadors i educands en el pla local per trobar-se en grups compostos segons criteris Sud-Sud i Nord Sud; així mateix, reforçar les xarxes de formació en totes les regions a fi que servisquen de mecanismes per millorar l'educació d'adults;
  - b) reforçant les xarxes internacionals integrades per diferents agents i interlocutors socials encarregats d'avaluar i supervisar les principals polítiques d'educació;
  - c) donant suport a la creació d'un mecanisme mitjançant el qual es puguin promoure i protegir els drets individuals i col·lectius relatius a l'educació d'adults.

SEGUIMENT

Estratègia

- 54.- El Pla d'Acció per al Futur proposat per la Cinquena Conferència Internacional d'Educació d'Adults deu complir amb les recomanacions aprovades per totes les conferències importants de les Nacions Unides, en particular amb respecte a les disparitats entre homes i dones.
- 55.- A la vista del caràcter summament descentralitzat de l'educació d'adults, la seua diversitat creixent i el nombre important i cada vegada major de participants de tot tipus, les estratègies i els mecanismes utilitzats per al seguiment de la Cinquena Conferència Internacional d'Educació d'Adults deuen ser molt flexibles. Per raons al temps d'economia i d'eficàcia, deuen basar-se també en la major mesura possible, en els establiments, les estructures i les xarxes existents. L'objectiu deu ser tornar més eficaços els mecanismes

d'acció, coordinació i supervisió existents, no duplicar-los.

56.- És indispensable que tots els participants en la Cinquena Conferència complisquen un paper actiu en les seues respectives esferes de competència i vetlen per les vies que els són pròpies, perquè s'aprofiten les possibilitats de l'educació d'adults i perquè els programes es concebisquen i s'exercisquen de tal manera que contribuïsqen al foment de la democràcia, la pau i l'enteniment mutu. La Conferència va prendre nota de la iniciativa danesa de crear una Acadèmia Internacional per a la Democràcia i l'Educació, en cooperació amb la UNESCO i els interlocutors nacionals interessats.

57.- En el pla internacional, la UNESCO deurà tindre un paper destacant en les seues pròpies esferes d'acció com en la interacció amb altres organismes, organitzacions i xarxes, incloses les organitzacions de dones i altres agents pertinents, per fomentar l'educació d'adults. Dins la UNESCO es deurà reforçar el seu Institut per a l'Educació (IUE) a Hamburg, a fi que es transforme en un centre internacional de referència en matèria d'educació d'adults i educació permanent. Així mateix, la UNESCO deurà prendre les mesures oportunes a fi d'actualitzar la *Recomanació relativa al desenvolupament de l'educació d'adults* de 1976. Altres organitzacions intergovernamentals i no governamentals internacionals i regionals deurien assumir una funció rectora similar en les seues respectives esferes de competència.

58.- Existeixen ja en els plans internacional i regional estructures i xarxes per a la promoció de l'educació d'adults. En alguns casos, en particular en les regions en desenvolupament, seria important, però, reforçar eixes estructures i xarxes existents, entre elles els programes regionals d'educació bàsica de la UNESCO, i assignar-los recursos suplementaris perquè puguem desenvolupar les seues funcions amb més eficàcia i una escala més ampla.

Promoure una consulta més estreta entre associats

59.- Encara que deuria evitar-se la creació de noves estructures permanents oneroses, la Conferència considera que convindria establir un mitjà o un mecanisme de comunicació i consulta periòdica entre els principals participants en la Cinquena Conferència Internacional i altres organitzacions dedicades activament a la promoció de l'educació d'adults. La finalitat de l'esmentat organisme seria establir relacions de consulta i coordinació més estretes entre els principals associats, servir de

marc per debatre de forma periòdica els progressos i problemes de l'educació d'adults i possibilitar la supervisió de l'execució de les polítiques i les recomanacions exposades en aquest Pla d'Acció.

60.- Deu crear-se un fòrum i un mecanisme de consulta que garantiscen l'aplicació de les recomanacions i resultats d'aquesta Conferència. La UNESCO, com a principal organisme del sistema de les Nacions Unides en matèria d'educació, amb les seues unitats, instituts i Oficines fora de la Seu competents, deu complir una funció destacada prenent la iniciativa i la responsabilitat de promoure l'educació d'adults com a part integrant d'un sistema d'ensenyament de per vida i mobilitzar el suport de tots els associats, no sols el de aquells que formen part del sistema de les Nacions Unides i de sistemes multilaterals, sinó també el d'organitzacions no governamentals i altres organitzacions de la societat civil, per fer de l'aplicació del *Pla d'Acció* una qüestió prioritària i facilitar el subministre dels serveis necessaris per reforçar la coordinació i cooperació internacionals.

61.- Per últim, la Conferència demana a la UNESCO que garantisca l'ampla difusió de la *Declaració d'Hamburg sobre Educació d'Adults i d'aquest Pla d'Acció* en el major nombre possible de llengües. La UNESCO deuria estudiar la possibilitat que es procedisca a un examen interinstitucional d'aquest Pla d'Acció a mitjà del decenni, abans de la celebració de la pròxima conferència internacional d'educació d'adults.

amb la col·laboració de:

mEsA dELS AgenTs SoCialS per la FPA